

Галушко Олена Ігорівна¹

Галушко Ігор Михайлович²

Веселова Світлана Іванівна¹

¹-Придніпровська державна академія будівництва та архітектури,

²-Національна металургійна академія України, м. Дніпропетровськ

ПІДВИЩЕННЯ КРЕАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ АУДИТОРНОЇ НАВЧАЛЬНО- ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ

Підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних вирішувати актуальні в сучасних умовах нестандартні задачі, вимагає удосконаленням старих і впровадженням нових методичних підходів в системі вищої освіти.

Світовим банком (World Bank) запропонована наступна класифікація рівнів управлінської майстерності:

- 1) Вміння вирішувати стандартні задачі стандартними засобами;
- 2) Вміння вирішувати нестандартні задачі стандартними засобами;
- 3) Вміння вирішувати нестандартні задачі нестандартними засобами.

В сучасних умовах інтенсифікації інформаційних потоків, глобалізації, кризових явищ у світовій економіці, нестандартних задач дедалі більше, а часу на прийняття рішень стає все менше. Для вирішення нестандартних задач у майбутній виробничій та управлінській діяльності, студенти мають отримувати не тільки фахові знання, але і навички креативного мислення. Тому підготовка висококваліфікованих та конкурентоспроможних в сучасних умовах фахівців вимагає

застосування сучасних методів навчання.

Згідно класифікації, запропонованої І.Я. Лернером і М.Н. Скаткіним [1], методи навчання можна розділити на класи, які відрізняються характером та ступенем самостійності і творчої діяльності студентів. Розглянемо п'ять класів методів навчання, в кожному наступному методі ступень активності самостійності студентів в процесі навчання збільшується.

1. Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти отримують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, за допомогою сучасних інформаційних технологій тощо. Сприймаючи та оцінюючи факти, пояснення та висновки, студенти залишаються в межах репродуктивного мислення. Цей метод отримав широке розповсюдження для передачі великих масивів інформації.

2. Репродуктивний метод. До нього відносять застосування студентами вивченого зразка або правила. Діяльність студентів набуває алгоритмічного характеру, тобто виконується по інструкціях згідно правил для наведених в зразках ситуацій.

3. Метод проблемного викладання. Використовуючи різноманітні джерела та засоби, викладач насамперед ставить проблему і формує пізнавальну задачу. Потім відкриває систему доказів, порівнює точки зору та різноманітні підходи, наводить спосіб вирішення поставленої задачі. Студенти при такому методі стають ніби свідками та учасниками наукового пошуку. Як в минулому, так і на сьогодні, цей метод є дуже поширеним у вищих навчальних закладах усіх рівнів акредитації.

4. Частково-пошуковий або евристичний метод складається з організації активного пошуку рішення поставлених в процесі

навчання або самостійно сформульованих пізнавальних задач під керівництвом викладача, або на тлі евристичних програм та вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але при цьому поетапно направляється і контролюється викладачем або самими студентами на основі роботи з програмами (в тому числі, з комп'ютерними), а також учбовими посібниками. Цей метод, один з різновидів якого – евристична бесіда – перевірений засіб активізації мислення, збудження інтересу до пізнання на семінарських і практичних заняттях.

5. Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблеми та задач, а також усного або письмового інструктажу, студенти самостійно вивчають літературу, роблять спостереження та виміри і виконують інші дії пошукового характеру. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найбільш повно. Методи учбової роботи безпосередньо переростають в методи наукового дослідження.

Пояснювально-ілюстративний метод, метод проблемного викладання та репродуктивний метод дозволяють надати студентам необхідні знання та навички для вирішення стандартних задач стандартними засобами. Частково-пошуковий або евристичний метод дозволяють розвинути креативне мислення студентів та навчити їх творчого підходу до проблеми та пошуку рішень, надати навички вирішення стандартних задач нестандартними засобами. Дослідницький метод розвиває самостійність та пошукову активність студентів, що дозволить їм підбирати або розробляти нестандартні засоби для вирішення складних нестандартних задач.

Таким чином, науково-дослідна робота є важливим засобом

підвищення якості підготовки фахівців усіх рівнів. Розповсюдженою формою такої роботи є заняття студентів в гуртках студентських наукових спілок (СНС) в вільний від академічних занять час. Методика проведення занять в гуртках СНС достатньо відпрацьована і опублікована [3, 4]. Робота в таких гуртках пропонується переважно профільюючими кафедрами для студентів старших курсів. В зв'язку з цим, для студентів першого-третього курсів при викладанні фундаментальних загальноосвітніх дисциплін та базових фахових дисциплін, вважаємо доцільним деякі семінарські заняття проводити у вигляді аудиторної навчально-дослідницької роботи (АНДР). Застосування АНДР має, на нашу думку, стимулювати творчі здібності студентів та їх активність на заняттях. Тому з метою підвищення креативного потенціалу студентів пропонуємо наступну дидактичну модель АНДР (рис 1).

Ретельний аналіз накопиченого досвіду проведення АНДР показав, що процес її виконання складається з п'ятих характерних та досить сталих етапів [5].

На першому етапі основна роль належить викладачу, котрий повинен ретельно його підготувати. Найбільш ефективною для активізації мислення студентів є така постановка проблемної пошукової ситуації, коли при першій спробі її вирішення на базі наявних знань, студенти наштовхуються на суперечність отриманих результатів та суджень, або на щось, що відхиляється або йде у розріз з очікуванням.

На другому етапі студентам потрібно вказати, на чому фокусувати увагу, відмітити характер перебігу процесу, значення умов та ін.

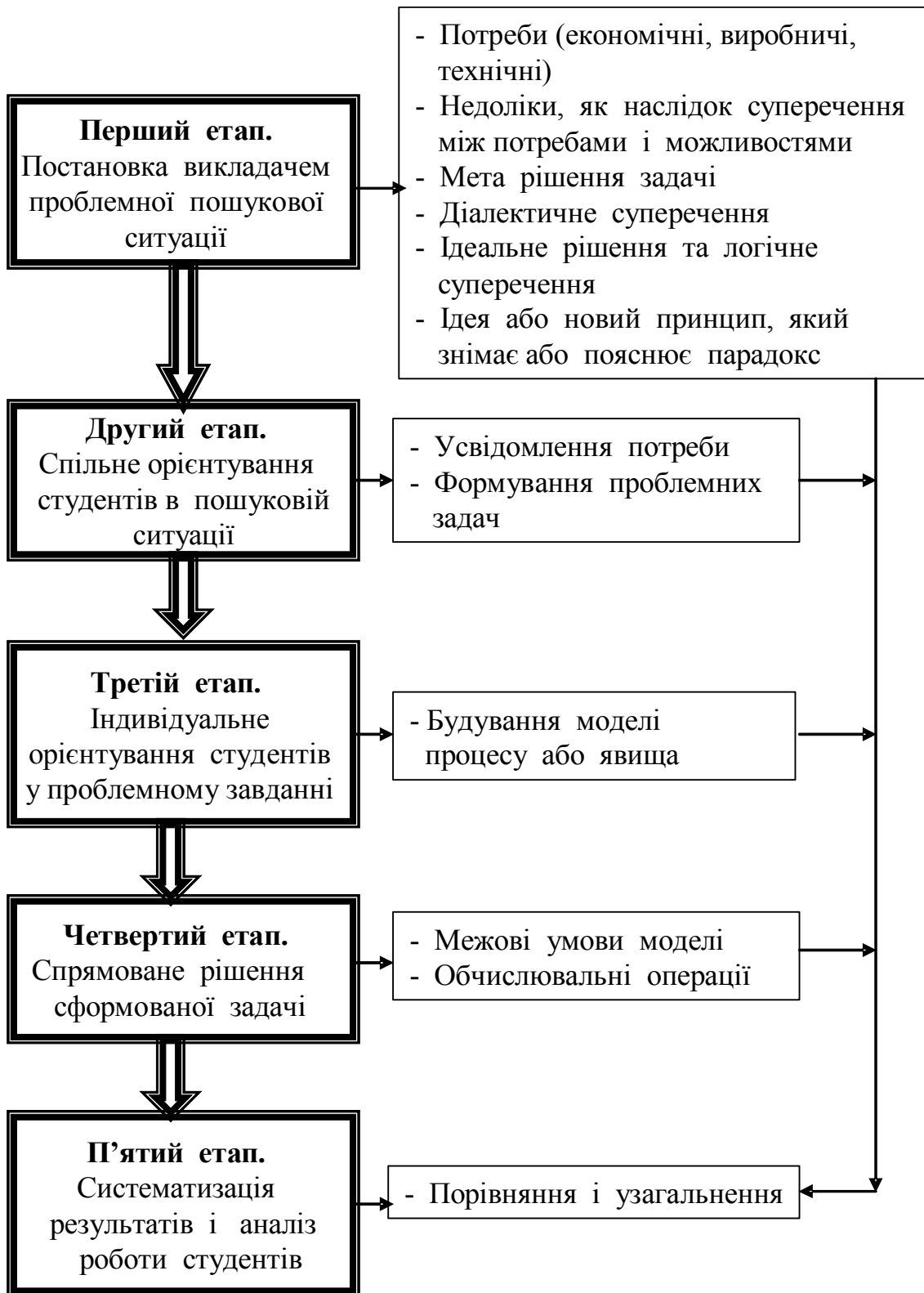

Рис. 1. Дидактична модель АНДР

Дуже важливою є різноманітність запитань, які задає викладач і самі студенти. Оригінальні нешаблонні запитання, які тонко враховують специфіку об'єктів і явищ, не тільки побуджують і стимулюють думку студентів, але також являються суттєвою умовою збереження матеріалу у пам'яті.

На третьому етапі роль викладача зводиться до консультування, пояснення незрозумілих місць, встановлення міжпредметних зв'язків. Викладач має заохотити студентів задавати запитання, не приймати на віру аргументи доповідачів, тобто сприяти виникненню дискусії.

На четвертому етапі викладач встановлює межові умови моделі та чисельні характеристики процесу, які використовуються студентами в процесі вирішення. Якість навчання студентів значною мірою покращується із використанням комп'ютерів.

На п'ятому етапі студенти самостійно намагаються сформулювати висновки. Для активізації мислення студентів на цьому етапі викладач запроваджує методи порівняння та узагальнення. Учбовий матеріал при цьому глибоко усвідомлюється та міцно закріплюється в пам'яті.

На завершення АНДР викладач відповідає на запитання та відмічає студентів, які справились із завданням швидше за інших або запропонували оригінальні рішення.

Досвід проведення АНДР запропонованою методикою дозволяє зробити висновок про те, що на таких заняттях активізується розумова і пізнавальна діяльність студентів, а отримані знання досягають якісно вищого рівня. Таким чином, АНДР є формою навчання, яка розвиває творчі здібності студентів і сприяє підвищенню їх креативного потенціалу.

Література

1. Матеріали з педагогіки // Електронний ресурс:
www.pedagogics-book.ru/articles/3-4.html
2. Мілаш О.О. Підготовка майбутніх фахівців за технологією наукового дослідження // Освіта і наука в умовах глобальних викликів. Матеріали IV Міжнародної конференції 10-12 червня 2011р.; м. Судак. – с.87-88.
3. Спасов А.А., Богачева Л.Н. Организация научно-исследовательской работы студентов // Зб. матеріалів Міжнародної науково-методичної конференції «Вища металургійна освіта у ХХІ сторіччі». – Дніпропетровськ. – 1999. – с.59.
4. Щербаков Р.Н. Научная деятельность и преподавание // Педагогика, 1996. - №2. – с.21-34.
5. Галушко І.М. Методична концепція аудиторної навчально-дослідницької роботи студентів // Вісник УДУВГП. Педагогіка. – Сучасні технології навчання: проблеми і перспективи. Вип. 5 (24), ч.ІІ. – Рівне, 2003. – с.150-153.
6. Фокин Ю. Преподавание и воспитание в высшей школе: методология, цели, содержание, творчество // www.pedagogics-book.ru